

© “Мөнгө, санхүү, баялаг” сэтгүүл 2018

МОНГОЛБАКНЫ “ЭДИЙН ЗАСГИЙН СУДАЛГАА, СУРГАЛТЫН ХҮРЭЭЛЭН”-ГИЙН НЭЭЛТЭД МОНГОЛБАНКНЫ ЕРӨНХИЙЛӨГЧ, ДОКТОР Н.БАЯРТСАЙХАНЫ ХЭЛСЭН ҮГ

Та бүхэнд энэ өдрийн мэндийг дэвшүүлье!

Бидний урилгыг хүлээн авч хүрэлцэн ирсэн эрхэм хүндэт зочин, төлөөлөгч Та бүхэнд Монголбанкны нэрийн өмнөөс болон хувиасаа гүн талархал илэрхийлье!

Хүн төрөлхтөн шинжлэх ухаан, технологийн ололтод тулгуурлан хурдацтай хөгжиж, даяаршсан нийгмийг цогцлоон бүтээж байна. Даяаршиж буй энэ нийгэмд хувь хүний шийдвэрээс эхлээд төрийн бодлогын оновчтой шийдвэр гаргалтад мэдээллийн үнэ цэнэ, түүн дотроо судалгаа, шинжилгээнд тулгуурласан мэдлэг, мэдээллийн хэрэгцээ, ач холбогдол өсөн нэмэгдэж байна.

Мэдээллийн үнэ цэнэд суурилсан даяаршлын эрин үед дэлхийн иргэншил, геополитик, олон улсын харилцаа, Засгийн газрын бодлого болон хувь хүний шийдвэр гаргалт зэрэгт томоохон өөрчлөлт гарч байна. Энэ цаг үед иргэдийн сайн сайхан байдал, нийгмийн хөгжил, эдийн засгийн өсөлтийн хэтийн бодлогоо даяаршиж буй дэлхийн шинэ хөгжлийн үйл явцтай нягт уялдуулан тодорхойлох шаардлага тулгарч байна. Түүнчлэн дэлхийн хөгжлийн хандлага, геополитик, хөрш орнуудын эдийн засгийн төлөв зэргийг тооцож, хөгжлөө эрчимжүүлэхийн тулд богино, дунд, урт хугацааны хөгжлийн бодлого, стратегия судалгаанд суурилан өргөн цар хүрээтэйгээр тодорхойлох хэрэгцээ ч өндөр байна.

Эдийн засгийн судалгааны үндсэн зорилго нь бодлогын шийдвэр гаргахад шаардлагатай суурь зарчим болон эмпирик суурийг гаргаж өгөх явдал билээ. Ялангуяа өнөө цаг үед эдийн засгийн өсөлтийг дунд хугацаанд тогтвортой хадгалах, өсөлтийг хүртээмжтэй болгох, цаашлаад гадаад зах зээлийн өөрчлөлтөөс дархлаатай, өөрөө өөрийгөө тэтгэдэг эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгох асуудал чухал байна.

Манай оронд эдийн засгийн судалгаа, шинжилгээний байгууллага мэр сэр байгаа боловч эдийн засгийн урт хугацааны хөгжилд шийдэл гаргаж, дуу хоолойгоо өргөсөн, төрийн бодлогод тусгалаа олохуйц тулхтай судалгааг цаг үеийн нөхцөл байдалтай уялдуулан тогтмол хийдэг судалгааны хүрээлэн үндсэндээ алга байна. Эдийн засгийн мэргэжил, эрдмийн зэрэг олгох сургалт явагдаж буй хэдий ч санхүүгийн салбарын ажилтан, эдийн засагчдыг өндөр түвшинд мэргэшүүлэх, сүүлийн үеийн аргачлал, мэдээллээр хангах дэлхийн түвшний сургалт дутмаг хэвээр байна. Даяаршиж буй нийгэмд бид дэлхийн түвшний мэдлэг, мэдээлэлтэй байж, төрийн бодлогын жолоог зөв зүгт залах учиртай.

Олон улсын туршлагаас харахад, эдийн засгийн хөгжлийн бодлогыг нягт нямбай боловсруулахад эдийн засгийн судалгааны хүрээлэнгийн гүйцэтгэсэн үүрэг өндөр юм. Тухайлбал, БНСУ эдийн засгийн хөгжлийн хоёр дахь таван жилийн төлөвлөгөөг 1966 онд батлахдаа “эдийн засгийн судалгааны институцийг маш яаралтай байгуулах” гэж тусгасны дагуу БНСУ-ын Хөгжлийн хүрээлэн (Korean Development Institute)-г 1972 онд “Төрийн хөгжлийн бодлогыг боловсруулж, хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай байгаа эдийн засгийн суурь асуудлаар судалгаа, шинжилгээ хийх, үндэсний хэмжээний эдийн засгийн түүвэр судалгаа хийх болон бусад улс орны туршлагыг судлах” чиг үүрэгтэй үүсгэн байгуулсан ажээ. Бүгд докторын зэрэг хамгаалсан шилдэг 13 залуу судлаачтайгаар анх үйл ажиллагааг нь эхлүүлж байжээ.

Бусад орны төв банк, олон улсын санхүүгийн байгууллагууд судалгаа, сургалтын хүрээлэнг байгуулан олон улсыг хамарсан үйл ажиллагаа явуулж байна. Эдгээр нь боловсролын зэрэг олгох сургалтаар олгогддоггүй, нарийн мэргэшүүлэх, практик суурьтай сургалтад илүүтэй анхаарч байна.

Эдгээр хэрэгцээ шаардлага, олон улсын туршлагыг харгалзан үзсэний үндсэн дээр миний бие Монголбанкны хүний нөөц, санхүүгийн боломжид тулгуурлан “Эдийн засгийн судалгаа, сургалтын хүрээлэн”-г үүсгэн байгуулах санаачлагыг гарган, Монголбанкны захирлуудын зөвлөлөөс дэмжсэний дагуу өнөөдөр энэ хүрээлэн үүд хаалгаа нээж байна. Миний хувьд хүрээлэнг нэр төдий байгуулах бус, харин төрийн хөгжлийн бодлого боловсруулалт, хэрэгжилтэд шаардлагатай санал, зөвлөмжийг судалгаа, шинжилгээнд суурилан бэлтгэдэг үндэсний хэмжээний хүрээлэнгийн шавыг тавьж байна гэж харж байна. Энэ агуулгаар өнөөдөр бол түүхэнд үлдэх онцгой өдөр юм.

Энэхүү хүрээлэнгийн үндсэн зорилго нь үндэсний хэмжээнд эдийн засгийн бодлого боловсруулах, бодлогын оновчтой шийдвэр гаргахад дэмжлэг үзүүлэх өргөн цар хүрээтэй, даацтай эдийн засгийн бодлогын болон суурь судалгааны ажлыг чанарын өндөр түвшинд гүйцэтгэх; мөн төрийн албан хаагч, санхүүгийн салбарын мэргэжилтнүүдэд зориулсан дунд болон ахисан түвшний сургалт явуулах чиг үүргийг хэрэгжүүлэх явдал юм. Энэ жилийн хувьд хүрээлэнг 7 судлаач, эрдэм шинжилгээний ажилтны бүрэлдэхүүн (*1 захирал, 2 ахлах судлаач, 4 судлаач*)-тэй байгуулж байна. Цаашид хүрээлэнгийн үйл ажиллагаа өргөжихийн хэрээр санхүүжилт, боловсон хүчний тоог нэмэгдүүлэх боломжтой гэж тооцож байна.

Энэхүү “Эдийн засгийн судалгаа, сургалтын хүрээлэн”-гийн үйл ажиллагааг тогтвортой хангаж, олон улсын жишигт нийцүүлэн хөгжүүлэх их үйлсэд тус хүрээлэнгийн анхны захирал, судлаач, эрдэм шинжилгээний ажилтан Та бүхний үүрэг онцгой чухал болохыг энд онцгойлон захиж хэлэхийг хүсч байна. Та бидний ажил үйлс түүхэнд үлдэх тул бүгд хичээн ажиллацгаая!

Төр, хувийн хэвшлийн холбогдох байгууллагатай нягт хамтран ажиллахыг захихаас гадна хүрээлэнгийн үйл ажиллагаанд дараах хоёр асуудлыг анхаарч ажиллахыг хүсч байна.

Нэгдүгээрт, эдийн засгийн бүтцийн бодлого, салбарын судалгааны ажилд түлхүү анхаарч, Улсын Их Хурал, Засгийн газар, Санхүүгийн тогтвортой байдлын зөвлөлийн гишүүн байгууллагуудад бодлогын зөвлөмж хүргүүлж эхлэх нь чухал байна. Тухайлбал, төрийн бодлогын өмнө хариултаа нэхэж буй маш олон асуудлыг цогцоор судалж, оновчтой шийдлийг гаргахад дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор ойрын үед дараах чиглэлд анхаарч ажиллах нь зүйтэй байна:

- Салбарт баримталж буй бодлого болон үндэсний хөгжлийн бодлогын уялдаа холбоонд үнэлгээ хийж, зөвлөмж гаргах;
- Нийгэм, эдийн засгийг хөгжүүлэх урт хугацааны үндсэн чиглэлд анхаарах асуудлыг тодорхойлох;
- Дотоодын эдийн засагт геополитикийн эрсдэлийг бий болгох нөлөөллийн үнэлгээг тогтмол хийх;
- Нийгмийн тогтвортой байдал, тогтвортой хөгжилд дэмжлэг үзүүлэхүйц тэтгэврийн тогтолцоог бий болгох арга замыг эрэлхийлэх;
- Нийгмийн хамгааллын одоогийн тогтолцоонд цогц үнэлгээ хийж, санал боловсруулах;
- Эдийн засгийн салбарын статистик мэдээллийн санг бүрдүүлэх, энэ чиглэлээр холбогдох бусад байгууллагатай хамтран ажиллах;
- Салбарт тулгарч буй хүндрэл, шийдвэрлэх арга замыг тодорхойлох, зах зээлийн дэд бүтцийг хэрхэн сайжруулах чиглэлээр зөвлөмж гаргах;
- Экспортыг төрөлжүүлэх чиглэлд хөдөө аж ахуй, аялал жуулчлал, үйлчилгээний бусад салбарын судалгааг гүнзгийрүүлэх, гадаад зах зээлд нэвтрэх арга хэлбэрийг тодорхойлох;
- Салбарт төрийн оролцоог оновчтой болгох чиглэлээр зөвлөмж боловсруулах, төрийн өмчит аж ахуйн нэгжийн удирдлагыг сайжруулах талаар зөвлөмж гаргах;
- Макро эдийн засгийн бодлого, санхүүгийн бодлого, өрсөлдөөний бодлого, хүний нөөцийн хөгжлийн бодлого, аж үйлдвэр болон үйлчилгээний эдийн засаг, төрийн санхүү, нийгмийн бодлогод түлхүү анхаарч, дараах судалгааны ажлыг тэргүүн ээлжинд анхаарч гүйцэтгэхийг санал болгож байна:
 - Эдийн засгийн хөгжилд Засгийн газар, бизнес эрхлэгчдийн гүйцэтгэх үүрэг;
 - Эдийн засгийн нийт болон салбарын бүтээмж, тэдгээрийг нэмэгдүүлэх боломж;
 - Санхүүгийн зах зээлийн хөгжил, тулгамдаж буй асуудлууд;
 - Эдийн засаг, худалдааны өрсөлдөх чадварыг дэмжих бодлогын болон эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх;
 - Хотжилтод тулгарч буй асуудал, шийдвэрлэх арга зам;

- Гадаад сектор, зээл, тусламжийн Монгол Улсын хөгжилд гүйцэтгэх үүрэг;
- Орон нутгийн хөгжил, тулгамдаж буй асуудлууд;
- Эдийн засгийн хөгжил, хүн амын бодлого болон хүн амзүйн өөрчлөлт, бодлогын түвшинд анхаарах асуудлууд;
- Эдийн засгийн өсөлтийн эх сурвалж, бүтцийн өөрчлөлт;
- Эдийн засгийн хямралаас зайлсхийх, бүтцийн шинэчлэлийг дэмжих цогц арга хэмжээний төлөвлөгөөний талаарх олон улсын туршлагыг судлах;
- Төсвийн тогтвортой байдал, төсвийн салбарын шинэчлэлд үнэлгээ хийх зэрэг болно.

Хоёрдугаарт, Судалгааны ажлын үр дүнг банкны салбарын судлаач, мэргэжилтнүүдийн дунд хэлэлцүүлж, бодлогын зөвлөмж гарган нийтэд түгээх, төрийн албан хаагч, санхүүгийн салбарын мэргэжилтнүүдийг мэргэшүүлэх сургалтыг хөтөлбөр гарган тогтмол хийж хэвших нь зүйтэй байна. Тухайлбал, дараах чиглэлд анхаарч ажиллах ёстой:

- Олон улсын санхүүгийн байгууллага, бусад орны төв банкны сургалтын төвүүдтэй гадаад хамтын ажиллагааг бэхжүүлж, хамтарсан сургалтыг өөрийн оронд зохион байгуулах, бусад орны төлөөлөгчдийг урьж оролцуулах;
- Дотоод (*Монголбанк, их, дээд сургууль болон төрийн байгууллагууд*) боловсон хүчинд тулгуурлан эдийн засгийн чиглэлийн дунд болон ахисан түвшний мэргэшүүлэх сургалтын хөтөлбөрийг эрэлт, хэрэгцээнд тулгуурлан боловсруулж, хэрэгжүүлэх;
- Монголбанкны бусад нэгжтэй хамтран жилд 1-2 удаа өндөр хэмжээний бодлогын форум зохион байгуулах, мөн төрийн бодлого болон олон нийтийн эдийн засгийн мэдлэг, мэдээллийг дээшлүүлэх сургалт, семинарыг тогтмол зохион байгуулах зэрэг болно.

Эдийн засгийн судалгаа, сургалтын хүрээлэнгийн үйл ажиллагаа өргөжин тэлж, Монголын тэргүүлэх Тинк-Танк болохын зэрэгцээ олон улсын эрдэм шинжилгээний хүрээлэнгийн жишигт хүрч хөгжинө гэдэгт би хувьдаа итгэл төгс байна. Өөрийн эхлүүлсэн санаачлагыг эрийн цээнд хүрч, тавьсан том зорилтдоо хүрэхэд миний хувьд бүх талаар дэмжин, хамтран ажиллах болно.

Та бүхэнд баярлалаа!

Улаанбаатар,
2018 оны тавдугаар сарын 1